A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2008. május 22. *

A C-462/06. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Cour de cassation (Franciország) a Bírósághoz 2006. november 20-án érkezett, 2006. november 7-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Glaxosmithkline**,

a **Laboratoires Glaxosmithkline**

és

Jean-Pierre Rouard

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: P. Jann (előadó) tanácselnök, A. Tizzano, A. Borg Barthet, M. Ilešič és E. Levits bírák,

főtanácsnok: M. Poiares Maduro,
hivatalvezető: C. Strömholm tanácsos,

* Az eljárás nyelve: francia.

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2007. november 15-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Glaxosmithkline és a Laboratoires Glaxosmithkline képviseletében B. Soltner ügyvéd,

– J-P. Rouard képviseletében C. Waquet ügyvéd,

– a francia kormány képviseletében G. de Bergues és A.-L. During, meghatalmazotti minőségben,

– a német kormány képviseletében M. Lumma, meghatalmazotti minőségben,

– az olasz kormány képviseletében I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítője W. Ferrante avvocato dello Stato,

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében Z. Bryanston-Cross, meghatalmazotti minőségben, segítője A. Howard barrister,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében A.-M. Rouchaud-Joët, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2008. január 17-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás: 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; a továbbiakban: rendelet) 6. cikke 1. pontjának, valamint II. fejezete 5. szakaszának értelmezésére vonatkozik.

2 Ezt a kérelmet a J.-P. Rouard és a Glaxosmithkline, amelynek székhelye az Egyesült Királyságban található, valamint a Laboratoires Glaxosmithkline, amelynek székhelye Franciaországban található, közötti peres eljárásban terjesztették elő, mivel J.-P. Rouard álláspontja szerint az utóbbi társaságok a munkaszerződésének egyik pontja szerint korábban közös munkáltatói voltak, amelyektől különböző összegek megfizetését követeli végkielégítés és az említett munkaszerződés jogellenes megszüntetése miatti kártérítés címén.

Jogi háttér

3 A rendelet II. fejezetének „Általános rendelkezések” című 1. szakasza tartalmazza a 2. cikket, amelynek (1) bekezdése ekként rendelkezik:

„E rendelet rendelkezéseire is figyelemmel valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, az adott tagállam bíróságai előtt perelhető.”

4 A rendelet II. fejezetének „Különös joghatóság” című 2. szakaszában található 6. cikke ekként rendelkezik:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy perelhető továbbá:

1. amennyiben több személy együttes perlése esetén az adott személy az alperesek egyike, bármely alperes lakóhelyének bírósága előtt, feltéve hogy a keresetek között olyan szoros kapcsolat áll fenn, hogy az elkülönített eljárásokban hozott, egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése érdekében célszerű azokat együttesen tárgyalni és róluk együtt határozni;

[…]

3. az ugyanazon a szerződésen vagy ugyanazon a tényálláson alapuló viszontkeresetnél, amelyen az eredeti kereset alapul, azon bíróság előtt, amely az eredeti kereset tárgyában eljár;

[…]”

5 A rendelet céljai között a (13) preambulumbekezdés így szól:

„A biztosítási, fogyasztói és munkaszerződésekkel kapcsolatban a gyengébb felet az érdekeinek megfelelő, az általános szabályoknál kedvezőbb joghatósági szabályokkal kell védelemben részesíteni.”

6 A rendelet II. fejezetének „Joghatóság egyedi munkaszerződéseknél” című 5. szakasza többek között a következő rendelkezéseket tartalmazza:

„*18. cikk*

1. A 4. cikk és az 5. cikk 5. pontjának sérelme nélkül az egyedi munkaszerződéssel kapcsolatos ügyekben a joghatóságot e szakasz határozza meg.

[…]

19. cikk

Valamely tagállamban lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező munkaadó perelhető:

1. annak a tagállamnak a bíróságai előtt, ahol lakóhellyel vagy székhellyel rendelkezik; vagy

2. más tagállamban:

   a) a munkavállaló szokásos vagy legutóbbi munkavégzési helyének bíróságai előtt; vagy

   b) amennyiben a munkavállaló egyik államban sem végez vagy végzett rendszeresen munkát, annak a helynek a bíróságai előtt, ahol a telephely, amely a munkavállalót foglalkoztatta található vagy található volt.

20. cikk

1. A munkaadó kizárólag annak a tagállamnak a bíróságai előtt indíthat eljárást, ahol a munkavállaló lakóhelye található.

2. E szakasz rendelkezései nem érintik a viszontkereset indításához való jogot annál a bíróságnál, amely előtt e szakasznak megfelelően az eredeti kereset nyomán indult peres eljárás folyamatban van."

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

7 J.-P. Rouard-t 1977-ben alkalmazta a Laboratoires Beecham Sévigné, amelynek székhelye Franciaországban van, és különböző afrikai államokban foglalkoztatta.

8 A Beecham Research UK társasággal – amely egy ehhez a csoporthoz tartozó másik társaság – 1984-ben kötött új munkaszerződés értelmében J.-P. Rouard-t ez utóbbi társaság alkalmazta, és Marokkóban foglalkoztatta. E munkaszerződés szerint az új munkáltató vállalta, hogy fenntartja azokat a szerződéses jogokat, amelyeket J.-P. Rouard a kezdetben a Laboratoires Beecham Sévigné társasággal kötött munkaszerződése alapján szerzett, többek között a szolgálati idejére, valamint elbocsátása esetén végkielégítésre való egyes jogait illetően.

9 J.-P. Rouard-t 2001-ben elbocsátották. J.-P. Rouard 2002-ben a conseil de prud'hommes de Saint-Germain-en-Laye-hoz keresetet nyújtott be a Laboratoires Glaxosmithkline társaság ellen, amely a Laboratoires Beecham Sévigné társaság jogutódja, és amelynek székhelye Franciaországban található, valamint a Glaxosmithkline társaság ellen, amely a Beecham Research UK társaság jogutódja, és amelynek székhelye az Egyesült Királyságban található (a továbbiakban: Glaxosmithkline). J.-P. Rouard kéri, hogy e társaságokat egyetemlegesen kötelezzék különböző kártérítések megfizetésére, mivel nem tartották tiszteletben az elbocsátási eljárást, az elbocsátás tényleges és komoly ok nélkül történt, illetve a szerződést jogellenesen mondták fel.

10 J.-P. Rouard azt állítja, hogy ez a két társaság a közös munkaadója volt. Álláspontja szerint, mivel a francia bíróságoknak van joghatóságuk a Laboratoires Glaxosmithkline társaság vonatkozásában, amelynek Franciaországban van a székhelye, ezeknek a bíróságoknak a rendelet 6. cikkének 1. pontja értelmében a Glaxosmithkline társaság vonatkozásában is joghatóságuk van.

11 Az említett társaságok vitatták a conseil de prud'hommes de Saint-Germain-en-Laye joghatóságát, amely helyt adott a joghatóság hiányára vonatkozó ezen kifogásnak. Mivel a cour d'appel de Versailles hatályon kívül helyezte az elsőfokú bíróság ítéletét, ezek a társaságok semmisségi kérelmet nyújtottak be az utóbbi bíróság által 2004. április 6-án hozott ítélet ellen.

12 E körülmények között a Cour de cassation az eljárást felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„Egyrészt a […] rendelet 6. cikkének 1. pontjában megfogalmazott különös joghatósági szabály – amelynek értelmében a valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy perelhető, »amennyiben több személy együttes perlése esetén az adott személy az alperesek egyike, bármely alperes lakóhelyének bírósága előtt feltéve, hogy a keresetek között olyan szoros kapcsolat áll fenn, hogy az elkülönített eljárásokban hozott, egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése érdekében célszerű azokat együttesen tárgyalni, és róluk együtt határozni« – alkalmazandó-e arra a jogvitára, amelyet egy munkavállaló a két, ugyanazon csoporthoz tartozó társaság ellen egy tagállami bíróságon indított, és amelyek egyike – amely e munkavállalót a csoport nevében felvette, de később továbbfoglalkoztatását megtagadta – e tagállamban rendelkezik székhellyel, illetve a másik társaság – amelynél az érdekelt harmadik országokban legutoljára dolgozott, és amely az érdekeltet elbocsátotta – egy másik tagállamban rendelkezik székhellyel, amennyiben a felperes a munkaszerződés egy szakaszára hivatkozik annak alátámasztására, hogy a két [társaság] közös munkáltatója volt, amelyektől végkielégítést kér, illetve másrészt […] a rendelet 18. cikkének (1) [bekezdésében] foglalt szabály – amelynek értelmében az egyedi munkaszerződéssel kapcsolatos ügyekben a joghatóságot [e rendelet] II. fejezetének [5.] szakasza határozza meg – kizárja-e [ugyanezen rendelet] 6. cikke 1. pontjának alkalmazását úgy, hogy e két társaság mindegyikét azon tagállam joghatósága előtt kell perelni, amelyben a székhelye van [?]"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

13 E kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a rendelet 6. cikkének 1. pontjában előírt különös joghatósági szabály az alpereseket illetően alkalmazható-e a munkavállaló által két különböző tagállamban székhellyel rendelkező társasággal szembeni keresetre, amely társaságokat közös munkáltatójának tekinti.

14 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a rendelet a tagállamok egymás közötti viszonyában a továbbiakban a Dánia, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-i egyezménnyel (HL L 304., 1. o. és – módosított szöveg – 77. o.), a Görög Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1982. október 25-i egyezménnyel (HL L 388., 1. o.), a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1989. május 26-i egyezménnyel (HL L 285., 1. o.), valamint az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozásáról szóló, 1996. november 29-i egyezménnyel (HL 1997. C 15., 1. o.) módosított, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló 1968. szeptember 27-i egyezmény (HL 1972. L 299., 32. o.; a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény) helyébe lép.

15 A rendeletben szereplő, az egyedi munkaszerződésekre vonatkozó joghatósági szabályok érzékelhetően eltérnek az ezen a területen a Brüsszeli Egyezmény alapján alkalmazandó szabályoktól.

16 Ez utóbbiban az egyetlen, munkaszerződésre vonatkozó sajátos szabályt 1989-ben iktatták be. Ez a szabály ezen egyezmény különös joghatóságra vonatkozó II. címének 2. szakaszában szerepelt, és azt a Brüsszeli Egyezmény 5. cikkének 1. pontjában a szerződések tárgyában előírt joghatósági szabály különleges esetének formájában illesztették be.

17 Ebben a rendeletben a joghatóság az egyedi munkaszerződésekkel kapcsolatos ügyekben sajátos szakasz – azaz a II. fejezet 5. szakaszának – tárgyát képezi. Ez a szakasz, amely e rendelet 18–21. cikkét tartalmazza, a munkavállalók számára a rendelet (13) preambulumbekezdésében előírt védelem biztosítására irányul.

18 Amint azt a Glaxosmithkline, a francia, a német az olasz kormány és az Egyesült Királyság Kormánya, valamint az Európai Közösségek Bizottsága állította, vagy legalábbis elismerte, az említett 5. szakaszban szereplő rendelkezések megfogalmazásából következik, hogy azok nemcsak sajátos, hanem kimerítő jelleggel is rendelkeznek.

19 Így a rendelet 18. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik egyrészt, hogy az egyedi munkaszerződésekre vonatkozó valamennyi keresetet az e rendelet II. fejezetének 5. szakaszában előírt joghatósági szabályok szerint meghatározott bíróság előtt kell megindítani, másrészt e joghatósági szabályokat az ugyanezen rendeletben megállapított más joghatósági szabályokkal csak akkor lehet módosítani vagy kiegészíteni, ha erre vonatkozóan maga az 5. szakasz kifejezett utalást tartalmaz.

20 Márpedig a rendelet 6. cikkének 1. pontja nem az említett II. fejezet 5. szakaszában, hanem annak 2. szakaszában található.

21 Az említett 5. szakasz egyáltalán nem utal a rendelet 6. cikkének 1. pontjára, ellentétben ugyanezen rendelet 4. cikkével és 5. cikkének 5. pontjával, amelyek alkalmazását a rendelet 18. cikkének (1) bekezdése kifejezetten fenntartotta.

22 A rendelet 6. cikkének 1. pontjában előírt joghatósági szabálynak az említett 5. szakaszon belül sincs megfelelője, ellentétben az e 6. cikk 3. pontjában előírt viszontkeresetre vonatkozó szabállyal, amelyet az említett rendelet 20. cikkének (2) bekezdésébe foglaltak.

23 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a rendelet II. fejezete 5. szakaszának szó szerinti értelmezése kizárja az e rendelet 6. cikke 1. pontjának bármilyen igénybevételét.

24 Ezt az értelmezést ezenkívül megerősítik az előkészítő anyagok is. Ugyanis a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló tanácsi rendeleti javaslat (HL 1999. C 376 E, 1. o.) megjelöli a rendeleti javaslat II. fejezetének 5. szakaszával kapcsolatban – amelyet a közösségi jogalkotó módosítás nélkül fogadott el –, hogy „az e szakaszban előírt joghatóság az 1. szakaszban (Általános rendelkezések) és a 2. szakaszban (Különös joghatóság) előírt joghatóság helyébe lép.”

25 A francia, a német és az olasz kormány az írásbeli észrevételeikben azonban úgy érvelnek, hogy a rendelet céljait figyelembe vevő teleologikus értelmezés a munkaszerződések tárgyában a rendelet 6. cikke 1. pontja alkalmazásának elfogadását eredményezhetné.

26 Így a német kormány azt állítja, hogy a rendelet 6. cikke 1. pontjának célja – amely az egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése – magában foglalja, hogy ez a rendelkezés a jogviták valamennyi típusára alkalmazható legyen, a munkaszerződésre vonatkozó jogvitákat is beleértve.

27 Az igaz, hogy a rendelet 6. cikke 1. pontjának alkalmazása a munkaszerződések tárgyában lehetővé tenné, hogy a munkaszerződésekre vonatkozó jogvitákra kiterjesszék a több alperest érintő egymással összefüggő kereseteknek egyetlen bíróság elé való benyújtásának lehetőségét. Az ilyen kiterjesztés a közösségi jogalkotó által a rendelet 20. cikkének (2) bekezdésében a viszontkeresettel kapcsolatban elvégzett kiterjesztéshez hasonlóan megfelel a gondos igazságszolgáltatás általános céljának, amely magában foglalja az eljárás gazdaságossága elvének tiszteletben tartását.

28 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint azonban a különös joghatósági szabályokat szigorúan kell értelmezni, mivel azok nem teszik lehetővé a rendelet által kifejezetten előírt eseteken túlterjeszkedő értelmezést (lásd különösen a rendelet 6. cikkének 1. pontjával kapcsolatban a C-103/05. sz. Reisch Montage ügyben 2006. július 13-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-6827. o.] 23. pontját és a C-98/06. sz. Freeport-ügyben 2007. október 11-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-8319. o.] 35. pontját). Márpedig amint az a jelen ítélet 23. pontjában megállapításra került, a rendelet II. fejezete 5. szakaszának megfogalmazása a munkaszerződéssel kapcsolatos jogvitákban kizárja a 6. cikk 1. pontjának alkalmazását.

29 Ezenfelül a gondos igazságszolgáltatás elve magában foglalja, hogy a rendelet 6. cikke 1. pontjának igénybevételére – a viszontkereset esetéhez hasonlóan – mind a munkaadónak, mind a munkavállalónak lehetősége legyen.

30 Márpedig a rendelet 6. cikke 1. pontjának ilyen alkalmazása olyan következményekkel járhat, amelyek ellentétesek a munkaszerződésekre vonatkozó különleges szakasznak e rendeletbe való beiktatása által különösen elérni kívánt védelem céljával.

31 A rendelet 6. cikkének 1. pontjára való munkaadó általi hivatkozás megfoszthatja a munkavállalót a részére az e rendelet 20. cikkének (1) bekezdésében biztosított védelemtől, amely utóbbi rendelkezés szerint a munkavállaló kizárólag annak a tagállamnak a bíróságai előtt perelhető, ahol a lakóhelye található.

32 A francia és német kormány által javasolt azon lehetőséget illetően, hogy a rendelet 6. cikkének 1. pontját úgy értelmezzék, hogy kizárólag a munkavállaló hivatkozhat erre a rendelkezésre, rá kell mutatni, hogy az nincs összhangban sem e rendelet II. fejezetének 5. szakaszával, sem e rendelet 6. cikkének 1. pontjával. Ezenkívül semmi nem indokolja ezen érvelés védelmi logikájának kizárólag a rendelet 6. cikkének 1. pontjára való korlátozását, és el kellene fogadni, hogy a munkavállaló – és csak ő – hivatkozhat az e rendeletben előírt összes különös joghatósági szabályra, amelyek alkalmasak jogalanyi érdekeinek szolgálatára. Márpedig a különös joghatósági szabályoknak – amelyek célja a gondos igazságszolgáltatás megkönnyítése – a gyengébbnek tartott felet védő egyoldalú joghatósági szabályokká való átalakítása a közösségi bíróság által a jog jelenlegi állapotában túllépne a közösségi jogalkotó által létrehozott érdekegyensúlyon.

33 Ennélfogva a jelenleg hatályban lévő közösségi rendelkezésekre tekintettel a francia és a német kormány által javasolt értelmezés nehezen lenne összeegyeztethető a jogbiztonság elvével, amely e rendelet egyik célját képezi, és amely többek között megköveteli – amint azt e rendelet (11) preambulumbekezdése megjelöli –, hogy a

joghatósági szabályokat úgy értelmezzék, hogy azok nagymértékben kiszámíthatóak legyenek (lásd különösen az említett 6. cikk 1. pontjával kapcsolatban a fent hivatkozott Reisch Montage ügyben hozott ítélet 24. és 25. pontját, valamint a Freeport-ügyben hozott ítélet 36. pontját).

34 Meg kell tehát állapítani, hogy a jelenlegi állapotában a rendelet – a (13) preambulumbekezdésében megfogalmazott védelem célja ellenére – a J.-P. Rouard-éhoz hasonló helyzetben lévő munkavállaló számára nem biztosít különleges védelmet, mivel a nemzeti bíróság előtti felperesként nem áll rendelkezésére az említett rendelet 2. cikkének (1) bekezdésébe foglalt általános szabálynál kedvezőbb joghatósági szabály.

35 E körülmények között az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a rendelet 6. cikkének 1. pontjában előírt különös joghatósági szabály nem alkalmazható említett rendelet II. fejezetének az egyedi munkaszerződésekre vonatkozó 5. szakaszának hatálya alá tartozó jogvitára.

A költségekről

36 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet 6. cikkének 1. pontjában előírt különös joghatósági szabály nem alkalmazható említett rendelet II. fejezetének az egyedi munkaszerződésekre vonatkozó 5. szakaszának hatálya alá tartozó jogvitára.

Aláírások